

Onderwerp: Beantwoording artikel 40 vragen Beantwoording artikel 40 vragen Verstening in Stedelijk Gebied

Datum vergadering: 11-3-2025

Aan: Water Natuurlijk - Jaap van der Heijden

Van: College van dijkgraaf en hoogheemraden

CC: Overige leden algemeen bestuur

Registratienummer: 2054868 versie 2

Beantwoording schriftelijke vragen

(ex art. 40 reglement van Orde)

Inleiding:

De fractie Water Natuurlijk stelde op 31 januari schriftelijke vragen naar aanleiding van de publicatie van het SWEKO en Natuur en Milieu onderzoeksrapport "Tekort aan Groen in Stedelijk Gebied".

bron: [NM2024-Onderzoek-Tekort-aan-groen-in-Nederlandse-steden.pdf](#)

Leeswijzer/samenvatting van het onderzoek:

Zoals in het rapport te lezen is, is 54 procent van de buurten in de meeste gemeenten (G32) in 2024 versteend, terwijl in de grootste gemeenten dat 70 procent is. Dat betekent dat deze steden niet voldoen aan de volgende groennormen: 1) de beschikbaarheid van minstens 75 m2 openbaar groen per woning in de buurt, en 2) de aanwezigheid van ten minste 1 hectare aaneengesloten openbaar groengebied in de buurt (p.3). 10 procent van de onderzochte buurten voldeden zelfs aan geen van beide normen (p. 13). De trend van verstening tussen 2019 en 2024 voor gemeente Utrecht: Er is een toename van 1 procent van buurten met een gebied van 1 hectare aaneengesloten groen, terwijl er een afname is van 19 procent van buurten is dat voldoet aan de groennorm 75m2 openbaar groen per woonadres (tabel 7, p 16). Het gemiddelde m2 openbaar groen per woonadres in Utrecht is tussen 2019 en 2024 met 39 procent is afgenomen (tabel 8, p. 17). In het algemeen loopt dit sneller terug in de G4 gemeenten dan in de G32 gemeenten (p. 19).

Vraag 1: *Heeft u kennisgenomen van het onderzoek 'Tekort aan groen in Nederlandse steden'?*

Antwoord:

Wij waren niet op de hoogte van dit rapport, en hebben inmiddels kennis van genomen. Wij hebben het Netwerk Water en Klimaat (NWK) en de gemeente Utrecht ook gevraagd of zij er mee bekend waren. Het NWK was niet op de hoogte.

De gemeente Utrecht heeft schriftelijke vragen van de raad beantwoord over dit rapport. De trend van stedelijke verdichting was bij hen bekend omdat er meer en vooral kleine woningen worden gebouwd waardoor de gehanteerde groennorm van 75m2 openbaar groen per woning vrij snel achteruit gaat.

Vraag 2: *Bent u, net als de onderzoekers en de fractie van Water Natuurlijk, ook bezorgd over het feit dat meer dan de helft van de buurten in de 32 onderzochte Nederlandse gemeenten (waaronder Utrecht) de verstening in de afgelopen vijf jaren sterk is toegenomen? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord:

Het is een teleurstellende trend maar we moeten de conclusies wel in de context van verschillende ontwikkelingen zien. Gezien de woningbouwopgave en daarmee een verdichting van stedelijk gebied is het geen verrassende trend. Zoals het rapport aangeeft zijn de oorzaken van de trend de toename van

het aantal woonadressen (p.20). Bij nieuwbouw wordt groen vaak als ondergeschikt gezien en komt snel onder druk te staan (zowel financieel als ruimtelijk). De positieve ontwikkeling van meer stedelijk inbreiding om efficiënter om te gaan met beschikbare ruimte, leidt tot het verdwijnen van bestaand groen. De provincie Utrecht heeft het beleid om focus te leggen op nieuwbouw binnen de contouren van de stad om het buitengebied opener te houden. Inherent is er dan een extra ruimtevraag in de stad. Ondanks verschillende initiatieven van gemeenten en provincies, zoals programma Groen groeit mee.

Het rapport heeft groen in de stad kwantitatief benaderd, waarbij de kwaliteit van het stedelijk groen buiten beschouwing is gehouden. Daarmee zijn veel van de maatregelen om (innovatief/ natuurinclusiever) en kwalitatief te vergroenen buiten beschouwing gelaten. Bijvoorbeeld in IJsselstein wordt het terrein van een metaalfabriek omgebouwd naar een woonwijk volgens NL Green Label systematiek. Dat betekent dat er zorgvuldig gekeken wordt naar de toegevoegde waarde van groen en blauw in een wijk i.p.v. de aanleg van een simpel plantsoen. Het nieuwe groen dat wordt aangelegd is vaak van hogere kwaliteit, maar heeft de eerste jaren na aanleg wel een kleinere omvang en boomkroonoppervlakte.

Vraag 3: *Deelt u de zorgen over de verminderde weerbaarheid tegen wateroverlast en hittestress als gevolg van de verdere versterking? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord:

Het waterschap ziet een groene stad als een klimaatadaptieve stad met gezond water. Versterking leidt tot een vermindering van een aangenaam leefklimaat, toename van hittestress en een mogelijke toename van wateroverlast.

Vraag 4: *Bent u, naast de gegevens over Utrecht die uit het genoemde onderzoek blijken, bekend met de toename van versterking in de overige gemeenten in het HDSR-beheergebied? Zo nee, kunt u in overleg met de gemeenten hier informatie over verzamelen?*

Antwoord:

Wij hebben geen informatie van de overige steden in ons gebied. Wij willen graag meer inzicht en hebben daarom het NWK gevraagd dit te agenderen in de overleggen met de gemeentes. De gebruikte groennormen in het rapport hoeven geen directe relatie te hebben met onze wateropgaven klimaatadaptatie en gezond water. Wel weten we dat veel gemeenten, samen met bewoners, bezig zijn om ook te ontstenen en groen aan te leggen. Denk aan de projecten 'onzinnige verhardingen' weghalen en groenblauwe schoolpleinen helpen aanleggen. Het waterschap helpt bij deze projecten door middel van financiering en kennis en ondersteuning, bijvoorbeeld via de Impulsregeling en de subsidie Blauwe Bewonersinitiatieven. Daarnaast steunen we actief bijvoorbeeld de actie NK Tegelwippen. Veel gemeenten in ons gebied zijn hier fanatiek in.

Vraag 5: *Kunt u aangeven op welke manier HDSR zich concreet inzet tegen versterking in bebouwd gebied?*

Antwoord:

Wij hebben geen formele juridische mogelijkheden om de hoeveelheid groenoppervlak af te dwingen. De water en groenopgave zijn wel vaak aanvullend aan elkaar. We hebben op verschillende niveaus invloed:

- Het waterschap adviseert via de weging van het waterbelang (watertoetsproces) bij nieuwbouwprojecten. De weging van het waterbelang stimuleert groen in combinatie met water. Denk aan overloopgebied bij wadi's, groen als voorfiltering/voorzuivering en bij bodempassages om vervuiling bij infiltratie tegen te houden, ontharding in het kader van de trits vasthouden – bergen - afvoeren, en d.m.v. natuurvriendelijke oevers. Vanuit waterbeheer en weging van het waterbelang zijn wij bij grote herstructureringsprojecten direct betrokken, zoals Merwedekanaal en Kanaleneiland.
- In ons handboek 'Water in Ruimtelijke Plannen' staan groenblauwe maatregelen opgenomen, waaronder meer groen om hittestress te voorkomen, minimaal 30% groen op buurniveau (incl boomkroonoppervlak), en groene daken.
- Het NWK heeft samen met het waterschap actief de gemeenten gefaciliteerd om lokale hitteplannen op te stellen. In ons beheergebied heeft elke gemeente een lokaal hitteplan en een lokale klimaatadaptatie strategie waar groen een grote rol speelt.

- We stimuleren gemeenten om klimaatadaptatie maatregelen te nemen via de Impulsregeling Water in de Leefomgeving.
- HDSR is toegetreden in het bestuurlijk overleg van het platform toekomstbestendig bouwen.
- Samen met de provincie leggen we de nadruk op hun programma "Groen groeit mee" bij nieuwbouwprojecten in de Kromme Rijn en Hollandse IJssel gebieden.
- Het waterschap kaart in onze communicatieboodschap aan dat bewoners zelf ook aan de slag kunnen met hun buurt klimaatbestendig te maken. We organiseren dat bij (steeds) meer tuincentra er zogenaamde klimaatpleinen komen. Deze klimaatpleinen geven aan bewoners laagdrempelig informatie over klimaatbestendige tuinen en straten. Zie ook www.klimaatklaar.nl.
- Met de gemeente Utrecht zijn we recent een programma Gezond Water Utrecht gestart. Een investering van het waterschap en gemeente om de waterkwaliteit in Utrecht te verbeteren, bv door middel van de aanleg van natuurvriendelijke oevers.

Vraag 6: *Hoe staat het met de ambitie uit het coalitieakkoord om het stedelijk gebied om te vormen tot een spons (Door klimaatverandering is het nodig dat we het stedelijk gebied omvormen tot een spons. Steden kunnen nog meer vergroenen, zodat hittestress en wateroverlast verminderen en de groenblauwe verbindingen versterkt worden. De stedelijke waterhuishouding vraagt om maatwerk. We gaan in gesprek met gemeenten en gaan samen op zoek naar de beste oplossing)? Kunt u aangeven wat hier de afgelopen twee jaar voor acties op zijn ingezet?*

Antwoord:

Het klimaat verandert en dat zorgt voor uitdagingen in de openbare ruimte. Enerzijds is er meer ruimte voor water nodig voor het opvangen van piekbuien. Anderzijds kennen we steeds meer periode van droogte. Droogte zorgt voor verdroging van de openbare ruimte en veroorzaakt een toename van hittestress. Om met deze uitdagingen om te gaan is de stedelijke waterkringloop erbij gebaat om deze te laten lijken op de natuurlijke waterkringloop door groenblauwe maatregelen. Deze stad als spons aanpak is een belangrijke opgave niet alleen voor waterdoelen, maar ook voor vergroening bijvoorbeeld door het creëren van schaduw d.m.v. bomen om hittestress te voorkomen. Concrete groenblauwe acties die hier op zijn ingezet zijn te vinden in het antwoord bij vraag nr 5.

Vraag 7: *Bent u bereid om met gemeenten in het HDSR-beheergebied in gesprek te treden over extra inzet voor het terugdringen van de verstening om zo de weerbaarheid tegen wateroverlast en hittestress te bevorderen en te verbeteren en op deze manier meer in te zetten op de ambitie om stedelijk gebied om te vormen tot een spons? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord:

De bewustwording bij gemeenten en adviseren om meer groen aan te leggen is al onderdeel van onze gesprekken met de gemeenten, en provincie. Als waterschap hebben wij geen landelijke richtlijnen, en kunnen dus geen dwang toepassen. In het kader van onze strategische samenwerking bij waterprojecten in de stad (denk aan Programma Gezond Water Utrecht) is dat niet wenselijk, omdat we gelijkwaardig willen samenwerken. Zoals in het rapport staat, staan de gemeentelijke begrotingen onder druk en is groen helaas toch nog vaak een sluitpost.

Vraag 8: *Welk juridisch instrumentarium is er voor HDSR om verstening tegen te gaan? Kunt u hierbij nauwkeurig verwijzen naar de betreffende regelgeving?*

Antwoord:

We hebben in de waterschapsverordening regels opgenomen over de toename van verharding en benodigde watercompensatie. Verder is de weging waterbelang een belangrijkste instrument (zie antwoord vraag 5). Vanuit de weging van het waterbelang geven wij een advies, maar omdat de gemeente ons advies opneemt in het omgevingsplan krijgt het ook een juridische borging. Daarnaast zijn wij betrokken bij een landelijk traject met alle andere waterschappen om te komen tot uniforme regels voor klimaatadaptief bouwen, die uiteindelijk kunnen landen in de waterschapsverordening. Deze zogenaamde klimaatregels gaan onder andere over de thema's wateroverlast en droogte. Hierover wordt u later dit jaar geïnformeerd.

Vraag 9: *Kunt u nauwkeurig aangeven welke juridische mogelijkheden er voor HDSR zijn die nu nog niet worden gebruikt? Kunt u hierbij onderscheid maken tussen juridische mogelijkheden die al wel in*

HDSR-verordeningen staan en mogelijkheden die nu nog niet in de HDSR-verordeningen staan, maar die volgens het huidige wettelijk stelsel alsnog aan de HDSR-verordeningen zou kunnen worden toegevoegd?

Antwoord:

Wij dringen aan op landelijke afdwingbare regelgeving, via de werkregio Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie en Unie van Waterschappen, waardoor gemeenten bouwers groeneisen dwingend op kunnen leggen. We steunen actief de landelijke maatlat voor een groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving en het convenant toekomstbestendig bouwen die groenambities in hun bouwafspraken opnemen. Via het Convenant Toekomstbestendig Bouwen vragen we dat nieuwbouw voldoet aan eisen rond klimaatadaptatie, natuurinclusiviteit en biodiversiteit. Concrete eisen uit dit convenant zijn percentage boomkroonbedekking voor o.a. schaduw, gelaagdheid van vegetatie, en ecologische oplossingen.

Vraag 10: *Kunt u aangeven welke juridische mogelijkheden er nu nog niet zijn, maar die het college wel graag zou willen hebben?*

Antwoord:

Zoals gezegd werken we aan klimaatregels voor de waterschapsverordening. Andere juridische mogelijkheden hebben wij nu (nog) niet voor ogen.

Vraag 11: *Op welke wijze zet u zich samen met andere waterschappen dan wel via de Unie van Waterschappen in om te pleiten voor meer juridische mogelijkheden om versterking tegen te gaan? Bent u bereid deze inzet te versterken? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord:

Zie ook antwoord 9) en 10). Wij hebben hierin een actieve houding en zijn daarom ook toegetreden tot het bestuur van het platform toekomstbestendig bouwen.